

KSS ja LJS

“Tehtävänannoista seudunyhteisiksi
tahdonilmaukseksi”

- Yhteiset prosessit ja hyödyt tiivistetystä

23.11.2022

Heli Laurinen, Kuopion kaupunki,
yleiskaavapäällikkö

KUOPIO

Esityksen sisältö

- Alue & aikajana
- Töiden limittyminen
- Kuntakortit
- Hyötyanalyysiä
- Seuranta

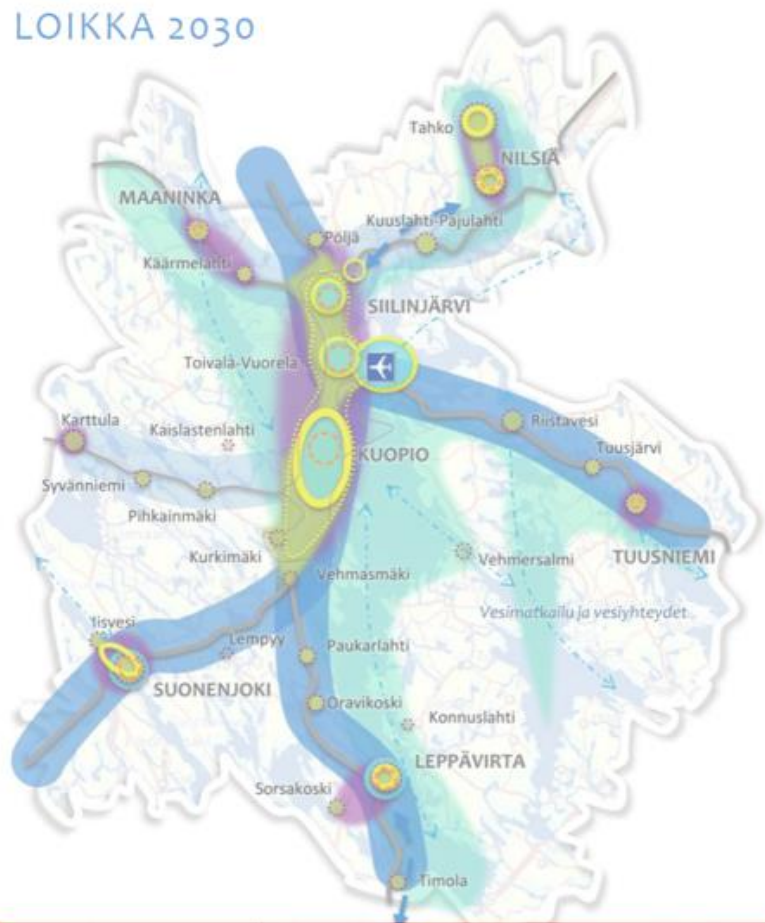
Työn taustalla useita valtakunnallisia ja alueellisia strategioita

- Itä-Suomen liikennestrategia (2015, päivitys 2022)
- Pohjois-Savon liikennejärjestelmäsuunnitelma 2040 (2021)
- Valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma, Liikenne12 (2021–2032)
- Valtakunnallinen liikenneturvallisuusstrategia, Fossiilittoman liikenteen tiekartta
- Seudun maankäytön suunnitelmat ja kuntastrategiat

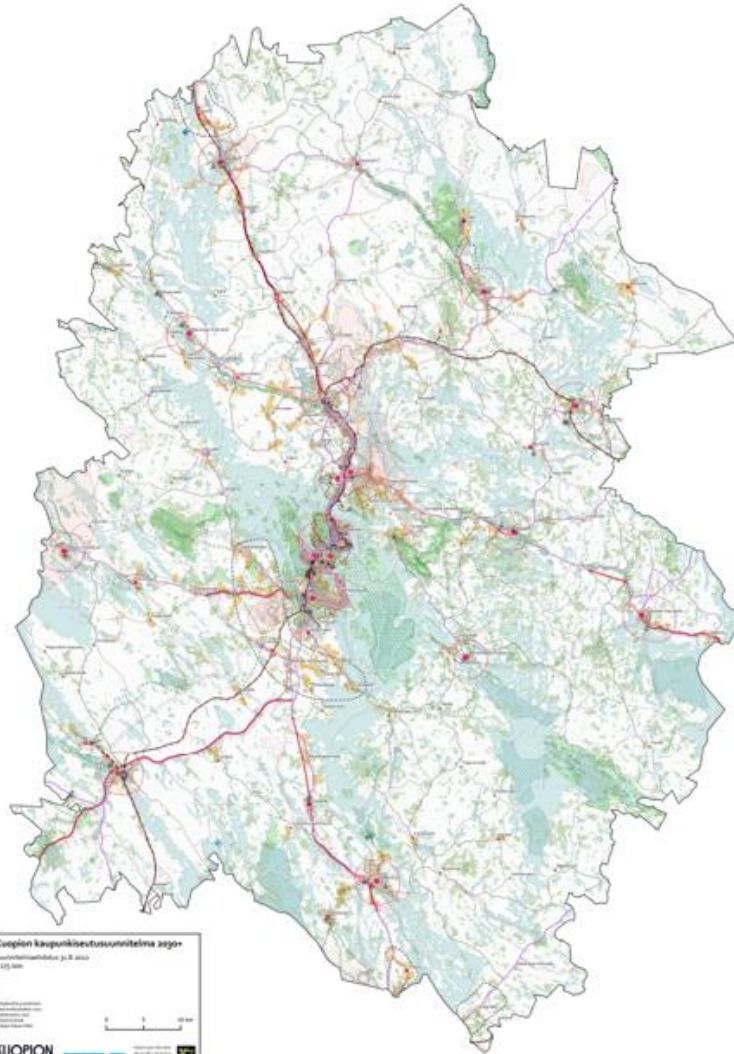

Liikennejärjestelmäsuunnitelman suunnittelualue (kaikki kartan kunnat) on laajempi kuin MAL-sopimusseutu (kartassa tummalla olevat kunnat).

LOIKKA 2030

Ekologinen - Ehea - Tiivis - Toimiva - Taloudellinen

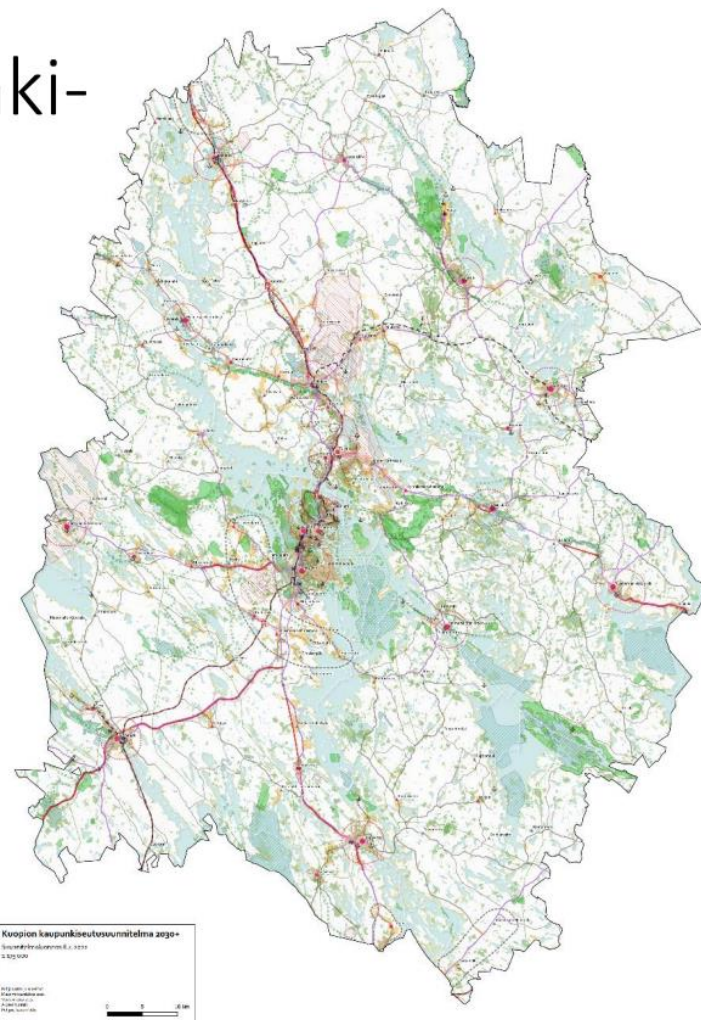

Prosessissa keskeisenä tehtävänä oli...

- sovittaa yhteen kaupunkiseudun merkittävän yhdyskuntarakenteen kehittämisen periaatteet ja tavoitteet niin, että löydetään **yhteinen näkemys** yhdyskuntarakenteen **pitkän tähtäimen päälinjoista**
- **sovittaa yhteen** kaupunkiseutusuunnitelman ja liikennejärjestelmäsuunnitelman **laadintaprosessit**
- päivittää seudun rakennemalli LOIKKA siten, että **pureudutaan** aiempaa rakennemallityötä **syvemmin** seuraaviin teemoihin:
 - kaupunkiseudun **yhdyskuntarakenteen kehittämisen** periaatteet
 - kaupunkiseudun **liikennejärjestelmän ja maankäytön yhteensovittamisen** periaatteet
 - kaupunkiseudun **viherrakenne ja sen kehittämisen** periaatteet.
- Lisäksi tavoitteena oli, että kaupunkiseutusuunnitelman avulla voidaan **edistää alueen vetovoimaisuutta** hyödyntäen olemassa olevia kehityspotentiaaleja.

Työ laadittiin yhtä aikaa kaupunkiseutusuunnitelman kanssa

- MAL-sopimusalueelle laadittiin tämän suunnitelman kanssa yhtäaikaaisesti kaupunkiseutusuunnitelma 2030+.
- Laatimisprosessit linkitettiin vuorovaikutuksen ja sisältöjen tarkastelun osalta.
- Kaupunkiseutusuunnitelman skenaariovaiheessa tehtiin liikenteellistä arviointia skenaariovaihtoehtojen vaikutuksista ja tuotiin esiin ratkaisujen realismia liikenteen näkökulmasta. Pääpaino tarkasteluissa liittyi taajamajunaliikenteen mahdolliseen rooliin seudulla.

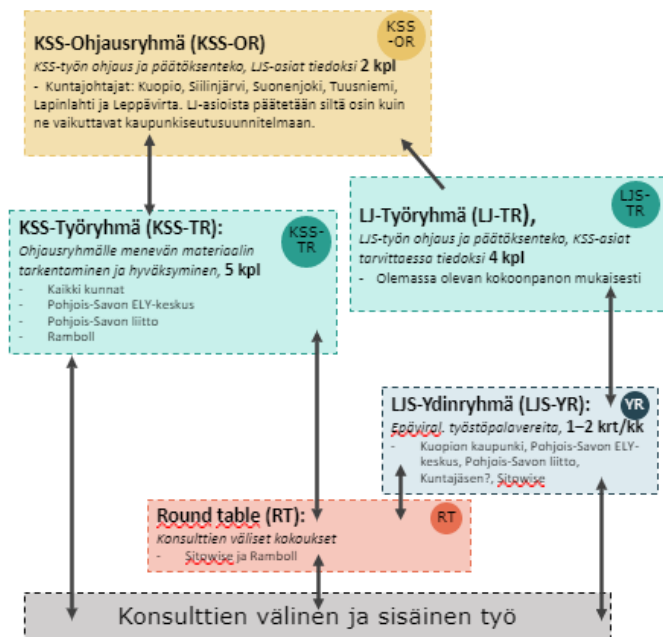

Versio 4.2.2021

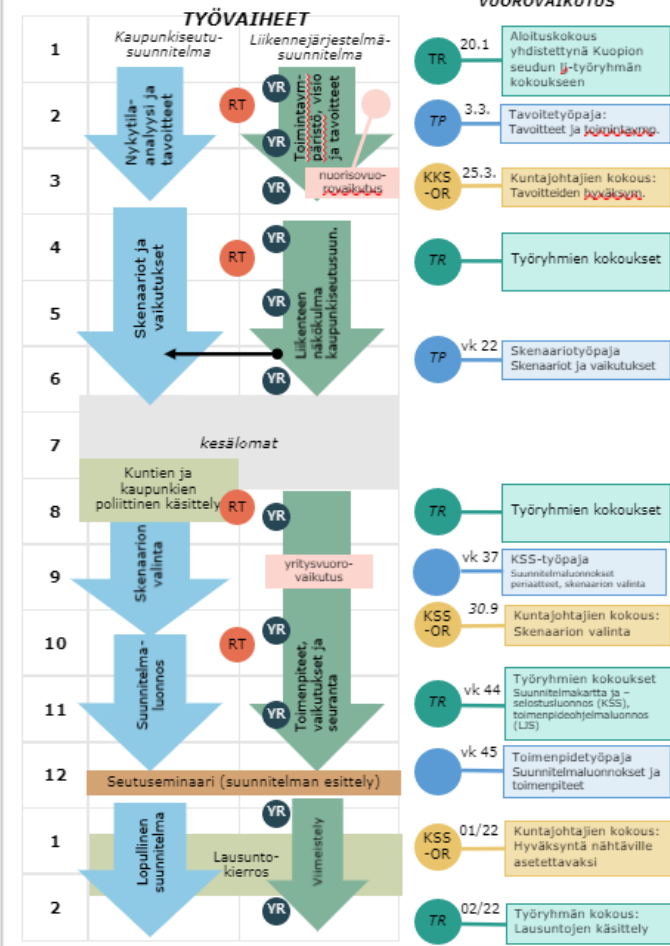
KUOPION SEUDUN KAUPUNKISEUTUSUUNNITELMAN (KSS) JA LIIKENNEJÄRJESTELMÄSUUNNITELMAN (LJS) YHTEINEN VUOROVAIKUTUSSUUNNITELMA

TYÖN ORGANISOINTI JA OHJAUS

Alla olevaan kaavioon on yhdistetty kaupunkiseutusuunnitelman ja liikennejärjestelmäsuunnitelman tarjouspyyntöjen ja tarjoukseen työt ohjaavat ryhmät. Ryhmien nimet voivat poiketa hieman tarjouksissa esitetyistä. Myös kokousten määrä voi poiketa tarjotusta.

TAVOITEAIKATAULU

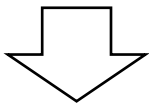

Liittyminen MAL-sopimukseen

- Myöhemmin, kun MAL-sopimuksen sisältö kirkastui, kaupunkiseutusuunnitelmassa voitiin huomioida myös MAL-sopimuksen mukaiset tavoitekirjaukset. MAL-sopimuksen toimenpiteenä kaupunkiseutusuunnitelman laatiminen liittyy tavoitekohtaan **”Kestävän ja vähähiilisen yhdyskuntarakenteen suunnittelu”**.

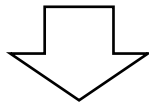
MAL-sopimuksessa kaupunkiseutu sitoutuu mm. seuraaviin tavoitekirjauksiin...

Uusi asemakaavoitus toteutetaan siten, että 80 % asumisen kerrosalasta ohjataan keskuksiin, joukkoliikennevyöhykkeille tai vahvan joukkoliikenneverkon palvelualueelle. Eheällä ja tiiviillä maankäytöllä tuetaan kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen edellytyksiä.

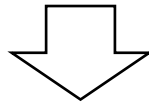
Siksi KSS:ssa on määritelty keskusverkko ja keskusten kasvuluvut. Siksi **kasvu on ohjattu keskuksiin ja keskusten lähivyöhykkeille**, joukkoliikennevyöhykkeille ja vahvan joukkoliikenneverkon palvelualueelle eli **runkolinjojen vaikutusalueelle ja asemien ympäristöön**. Myös seutulinjat nousivat tarkasteluun tältä pohjalta. Kasvuluvut on esitetty taulukossa ja liitekartalla, joiden avulla voidaan todentaa, että lähtökohtaisesti yli 80% kaupunkiseudun kasvusta sijoittuu KSS:ssa ko. MAL-sopimuksen tarkoittamille alueille. Tarkemmalla suunnittelutasolla KSS:n vyöhyketarkastelut toki tarkentuvat.

Tiivis ja toimiva kaupunkirakenne vähentää henkilöautoriippuvuutta ja liikkumistarvetta. Kävelyn ja pyöräilyn olosuhteita parannetaan erityisesti kaupunkiseudun taajamissa.

Siksi KSS:ssa on keskitytty keskuksiin ja niiden lähialueille eli MAL-sopimuksen mukaisesti kaupunkiseudun taajamiin. **Henkilöautoriippuvuuden vähentämiseksi** KSS:ssa on esitetty **joukkoliikenteen periaateratkaisu** (runkolinjat, seutulinjat, taajamajunaliikenne).

Seudun kunnat selvittävät kaupunkiseutusuunnitelmassa, miten maankäytön suunnittelulla voidaan tukea lähiraideliikenteen kehittämisen edellytyksiä.

Prosessin aikana on huomioitu taajamajunaliikenteen kehittämisedellytykset. Suunnittelun lähtökohtana oli DUO-raiotieselvitys, jota suunnittelutyön aikana jalostettiin niin, että KSS-suunnitelmaratkaisuun voitaisiin kaupunkiseututasolla sitoutua. **Linjaratkaisuehdotusta ja luonnoksen suunnitteluperiaatteita hiottiin tältä osin pitkään.** Eräänä linjauksena oli, että Vuorela-Toivalan kehittäminen ei perustu taajamajunaan. Suonenjoki ja Lapinlahti puolestaan toivat prosessissa esille nykyisen junaliikenteen kehittämistarpeet (paremmat yhteydet Kuopioon).

Kaupunkiseutusuunnitelman ydinsisältö

1. Kaupunkiseutusuunnitelmassa tavoitellaan **keskusten vahvistumista ja kasvua**.
2. Kaupunkiseutusuunnitelmassa **tunnistetaan seudun kokonaiskehityksen kannalta olennaiset kysymykset alue- ja yhdyskuntarakenteen ohjauksessa**.
3. Kaupunkiseutusuunnitelmassa **osoitetaan merkittävimmät, vuoteen 2030+ mennessä toteutuvat uudet alueet sekä pidemmän tähtäimen kehittämispotentiaali- ja selvitysalueet**.
4. Tavoitteena on **kehittää ydinkaupunkialueen joukkoliikennejärjestelmää. Maankäytön suunnittelulla tuetaan runkolinjojen toteuttamisedellytyksiä**.
5. Maakunnalliseen **taajamajunaliikenteeseen varaudutaan potentiaaliltaan parhaimmilla seisakesijainneilla**.
6. Seudun **suurimpiin taajamiin liikennöivien seutulinjojen palvelutasoa tulisi pyrkiä parantamaan** **kestävän liikkumisen edistämiseksi**. Samalla parannetaan Suonenjoen, Tuusniemen, Leppävirran ja Lapinlahden kiinteämpää kytkeytymistä ydinalueeseen.
7. Kaupunkiseutusuunnitelmassa **tunnistetaan seudun viherrakenne** sekä tarkastellaan sen eheyttä, monimuotoisuutta sekä kytkeytyneisyyttä suunnittelutason edellyttämällä tavalla.
8. Kaupunkiseutusuunnitelmassa tuodaan esille **virikistyksen ja matkailun kannalta tärkeitä paikallisia vahvuuksia** ja niiden muodostamaa kokonaisuutta.
9. Kaupunkiseutusuunnitelmassa tunnistetaan sen toteuttamista tarkentavia ja edistäviä **jatkotoimenpiteitä**.
10. Toteuttamisen **seurannan tulisi keskittyä ydinkaupunkialueelle**, jossa tehtävillä toimenpiteillä on eniten vaikuttavuutta kestävän yhdyskuntarakenteen ja liikennejärjestelmän kehittämisedellytyksiin.

2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
KARA 2040		kuntarajat ylittävien uusien reittien toteutus	sopeutumis- suunnitelma		Kulttuuriympä- -ristöohjelman päivitys		
Viherverkosto ja ESP-selvitys	Siniviher- verkko		ajantasa- yleiskaava				
KUOMA	kehysalueiden kehittämis- periaatteet						
yhteinen karttapalvelu	asunto- politiikka						
kuntarajat ylittävät, olevat reitit kartalle	palveluverkko						
kulttuuriympäristöinventointi- alusta							
raakamaavaranto							
2. Raide edunvalvonta							

Jatkotyöt aikajanalla

Kuopion seudun liikennejärjestelmän 2040 tavoitteet

Aktiivisesti ja ennakoidusti yhteensovitettu alueidenkäytön, asumisen, liikennejärjestelmän, palveluiden ja elinkeinoelämän kehittäminen lisäävät Kuopion seudun vetovoimaa

Kestävien kulku- ja kuljetusmuotojen osuudet kasvavat Kuopion seudulla

Liikenneinfrastruktuuri ja -palvelut ovat tehokkaassa käytössä

Väylät ja tehokkaasti toimivat solmupisteet mahdollistavat täsmälliset, toimintavarmat ja nopeat elinkeinoelämän kuljetukset

Liikennejärjestelmän kehittäminen laajentaa työssäkäyntialuetta kestävästi

Liikenneonnettomuudet ja liikenteen aiheuttamat haitat vähenevät

Liikennejärjestelmä palvelee kaikkia väestöryhmiä tasa-arvoisesti

Tavoite: Aktiivisesti ja ennakoidusti yhteensovitettu alueidenkäytön, asumisen, liikennejärjestelmän, palveluiden ja elinkeinoelämän kehittäminen lisäävät Kuopion seudun vetovoimaa

Tavoitteeseen liittyvät kehittämislinjaukset ovat:

- Seudulla jatketaan liikennejärjestelmätöiden aiesopimuskäytäntöä, jolloin varmistetaan yhdenmukaisuus Itä-Suomen ja maakunnan liikennejärjestelmätöihin
- Seudullinen liikennejärjestelmätyöryhmä valmistelee MAL-sopimukseen esitettävät liikenteen toimenpiteet ja kommentoi asumisen ja maankäytön kokonaisuudet
- Maakunnallinen liikennejärjestelmätyö linkittyy seudun liikennejärjestelmätöihin.
- Seudullinen liikennejärjestelmätyöryhmä käsittelee valtion suunnittelu- ja investointiohjelmaluonnokset sekä liikenteeseen liittyvät talousarvioesitykset ja kommentoi/lausuu tarvittaessa
- Kaupunkiseutusuunnitelman toteutumisesta tuodaan tietoa liikennejärjestelmätyöryhmälle

Toimenpiteet: Aktiivisesti ja ennakoidusti yhteensovitettu alueidenkäytön, asumisen, liikennejärjestelmän, palveluiden ja elinkeinoelämän kehittäminen lisäävät Kuopion seudun vetovoimaa

Toimenpide	Aikataulu	Vastuutaho
Laaditaan seudullisen liikennejärjestelmätöiden aiesopimuksen päivitys 2026->	2024–2025	Ij-työryhmä
Ohjelmoidaan Ij-työryhmän vuosisuunnittelun yhteydessä MAL-sopimukseen esitettävien liikenteeseen liittyvien toimenpiteiden valmistelu.	jatkuvaa	Ij-työryhmä
Jatketaan liikennejärjestelmätöiden toimintamallia ja sen jatkuvaa kehittämistä tiiviissä yhteistyössä maakunnallisen liikennejärjestelmätöiden kanssa.	jatkuvaa	Ij-työryhmä, liitto
Käsitellään seudullisessa Ij-työryhmä valtion suunnittelu- ja investointiohjelmaluonnokset sekä liikenteeseen liittyvät talousarvioesitykset ja kommentoi/lausuu tarvittaessa	jatkuvaa	Ij-työryhmä
Laaditaan Kuopion ja Etelä-Siilinjärven kaupunkirakennesuunnitelma	2023–2024	Kuopio, Siilinjärvi

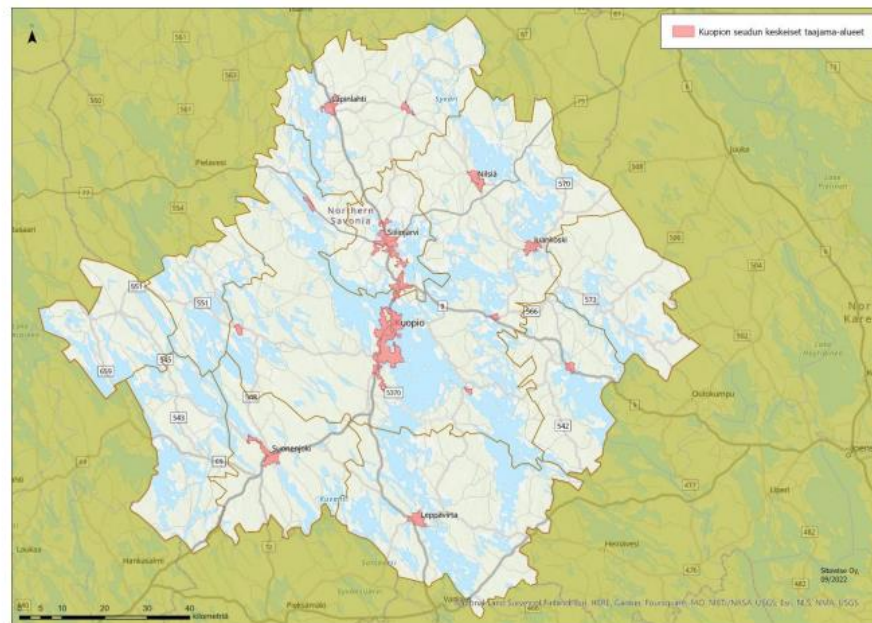
Toimenpiteet: Kestävien kulku- ja kuljetusmuotojen osuudet kasvavat Kuopion seudulla & Liikennejärjestelmän kehittäminen laajentaa työssäkäyntialuetta kestävästi 1/2

Toimenpide	Aikataulu	Vastuutaho
Toteutetaan Kuopion seudulle 2022 valmistuvan kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelman toimenpiteet	2023-	Liikenneturvallisuust yöryhmät, Kuopion hyvinvointiryhmä
Toteutetaan Rautalammille 2022 valmistuvan kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelman toimenpiteet	2023-	Liikenneturvallisuust yöryhmä
Laaditaan Tervon, Vesannon ja Kaavin kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelmät.	2023	lj-työryhmä
Huomioidaan kävelyn, pyöräliikenteen ja joukkoliikenteen tarvitsema tila tasapuolisemmin kaikilla suunnitelmatasoilla.	jatkuvaa	ELY, kunnat
Päivitetään Kuopion kaupunkiseudun joukkoliikenneohjelma, mikäli runkolinjaselvitys sitä edellyttää	2023	Kuopio, Siilinjärvi
Edetään vuonna 2022 valmistuvan runkolinjaselvityksen suositusten mukaisesti	2023-	Kuopio, Siilinjärvi
Kehitetään lentoaseman joukkoliikennedyhteyksiä	2023-	Kuopio, Siilinjärvi
Seurataan lippu-, maksu- ja informaatiojärjestelmien valtakunnallista kehitystä ja reagoidaan tarvittaessa	jatkuvaa	lj-työryhmä
Tarkastellaan Joukkis-yhteysvälien laajentamista	2023-	ELY, kunnat

Tavoite: Liikenneinfrastruktuuri ja -palvelut ovat tehokkaassa käytössä

Tavoitteeseen liittyvät kehittämislinjaukset ovat:

- Priorisoidaan olemassa olevan infrastruktuurin kehittäminen
- Palveluverkkosuunnittelussa huomioidaan liikenteelliset vaikutukset
- Tehostetaan julkisesti hankittuja kuljetuksia
- Priorisoidaan liikennepalveluiden ostoissa keskustasta keskustaan yhteydet

Kuopion seudun keskeiset taajama-alueet.

Toimenpiteet: Liikenneinfrastruktuuri ja -palvelut ovat tehokkaassa käytössä

Toimenpide	Aikataulu	Vastuutaho
Toteutetaan kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelmien, liikenneturvallisuussuunnitelmien ja pääpysäkkiselvityksen jatkotoimenpiteitä koordinoitusti	jatkuvaa	kunnat, ELY
Sitoudutaan huomioimaan liikenteelliset vaikutukset palveluverkkosuunnittelussa	jatkuvaa	kunnat, HVA
Toteutetaan MUKKE-hankkeen (=seudullinen kyytipalveluhanke) toimenpideohjelma	2023-	kunnat, HVA
Huomioidaan nopeammat, työmatkalaisille sopivat seudullisen joukkoliikenteen yhteydet seuraavassa palvelutasomäärittelyssä (2026->)	2025	ELY, kunnat

Kuntakortit

Kunta- kortti

Kuopio

Teema	tehtävä	Vastuu /tekijä	aikajänne	kustannus	haasteellisuus
1	Kaupunkirakenne 2040-suunnitelman laadinta	Kuopio, Siilinjärvi / konsulttityö	12/2022-04/2024	60 000	++ (moniulotteisuus)
2	raakamaavaranto	kunnat	jatkuvaa		++ (maanomistus)
2	2. raiteen edunvalvonta	kaupungin johto & päättäjät / LJ-työ	heti, jatkuvaa		++ (valtakunnallinen)
3	viherverkostoeselvitys, ekosysteemiselvitys	Kuopio, Siilinjärvi / konsulttityö	2023-2024	50 000	+ (osallisuus)
3	sopeutumissuunnitelma	seutu & kunnat / kuntakohtaisesti	2026+		++
3	KUOMA-liikennemalli	Kuopio / konsultti	2023+		+
4	kehysalueiden kehittämisperiaatteet	Kuopio, Leppävirta, Lapinlahti / kuntakohtaisesti	2024+		+
5	asuntopolitiikka	Kuopio, Siilinjärvi / vain osin konsulttityö	2024+		++
5	palveluverkko	ylikunnallinen yhteistyö	2024		++ (haasteena poliittiset painotukset)
6	kuntarajat ylittävät, olevat reitit kartalle	ylikunnallinen työryhmä / sovitut kuntavastuut	2023+		+
6	kuntarajat ylittävien uusien reittien toteutus	ylikunnallinen työryhmä / sovitut kuntavastuut	2025		++ (toimijoiden mukaansaanti, kannattavuus)
7	kulttuuriympäristöinventointi-alusta	yhteistyö-hankeena aluetoimijoiden kanssa / kunnat	2023+		+
7	kulttuuriympäristöohjelman päivitys	ELY + aluetoimijat , kunnat / konsulttityö	2028+		+++
7	yhteinen karttapalvelu	MAL-paikkatieto-ryhmä/ kunnat	2023	5000/ vuosi	+
7	ajantasayleiskaava	kunnat/ kunnat & konsultit	2026		+

Hyödyt

maankäytön ja liikenteen yhteissuunnittelusta /
aiempaan rakennemalli LOIKKAan nähden /
kaupunkiseudun yhteistyölle ja yhteisten asioiden tunnistamiselle /
suhteessa maakuntakaavaan /
kaupunkiseudun yhteisen tietopohjan kasvattamiseksi

MAL-sopimuksen kannalta KSS:n merkittävimmät hyödyt ovat, että...

- kaupunkiseutusuunnitelma on saatu aikaiseksi=> on saatu toteutettua sopimuksen 1. (ja ehkä seutuna merkittävin/työläin(?)) toimenpide
- yhdessä sovitut seudulliset suunnitteluperiaatteet on **dokumentoitu**
- KSS:n periaatteilla **edistetään** kestäväää ja vähähiilistä yhdyskuntarakennetta ja liikennejärjestelmää **MAL-tavoitteiden** mukaisesti

Hyödyt maankäytön ja liikenteen yhteissuunnittelusta

- Maankäytön ja liikenteen yhteissuunnittelua on tehty systemaattisesti läpi KSS-prosessin, mikä on MAL-sopimuksen tavoitekirjaukset huomioiden merkittävää. KSS on eri vaiheineen **dokumentoitu, joten prosessi voidaan myös todentaa.**
- **Maankäytön ja liikenteen yhteissuunnittelua on tehty kaikissa prosessin vaiheissa: tavoite-, skenaario-, linjaratkaisu-, luonnos- ja ehdotusvaiheessa.** Mm. kaupunkiseudun kolmen **skenaarion vaikutukset tutkittiin liikennemallilla.** Näin saatiin esiin skenaarioiden eroja ja johtopäätöksiä, jotka tukivat päätöksentekoa. Skenaarioiden vaikutuksia arvioitiin myös laajemmin tavoitteista muodostettujen arviointikriteereiden avulla.
- Skenaarioiden 1, 2 ja 3 ominaisuuksista **muodostettiin linjaratkaisuvaiheessa LJS-työn kanssa parhaiten tavoitteisiin vastaava yhdistelmä.** Ts. muodostettiin jatkotyötä varten **”maankäytön ja liikenteen yhteiset suuntaviivat** kestäväälle kaupunkikehitykselle sekä seudullisen kilpailukyvyn ja elinvoiman lisäämiselle”

Hyödyt maankäytön ja liikenteen yhteissuunnittelusta

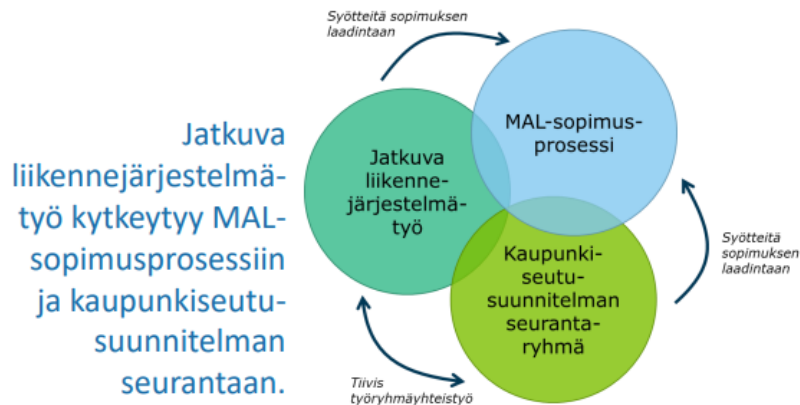
Mitä KSS:sta välittyi lopulta LJS-työhön?

-> kaupunkiseutusuunnitelman hyväksyttävyyttä tukee seikat, jotka voidaan nähdä sen hyötyinä liikennejärjestelmätyölle ((-> NÄMÄ kannattaa tuoda esille myös kuntapäätöksenteossa!))

- Voitiin luopua ”kehityskäytävistä”; perustellusti esitetään **panosten painotuksia olemassa oleviin taajamiin** ja vaikutetaan myös merkittävästi joukkoliikenteen ym. liikennepalveluiden suunnitteluun.
- **MAL-seudun päättäjävaikeutukseen** löydettiin paljon uusia reittejä
- Jatkossa **yhteistyö** maankäytön suunnittelun kanssa on aiempaa **systemaattisempaa** (yhteinen seuranta)
- **Paljon kokemusasiantuntemusta erittäin laajan** asiakokonaisuuden **seudullisen yhteissuunnittelun** haasteista 😊 – valtakunnallisestikin urauurtava työ ja toimintatapa!

Suunnitelman seuranta

- Suunnitelman seurannasta vastaa Kuopion seudun liikennejärjestelmätyöryhmä, joka kokoontuu vähintään neljä kertaa vuodessa ja vie toimenpiteitä teemoittain eteenpäin.
- Jatkossa seudulliset toimintamallit tulee sovittaa entistä tiiviimmin MAL-sopimusprosessiin sekä kaupunkiseutusuunnitelman seurantaan.
 - Yhtenä konkreettisenä toimenpiteenä tässä suunnitelmassa on esitetty, että liikennejärjestelmätyöryhmä valmistelee MAL-sopimuksen liikenteeseen liittyvät toimenpiteet.

Vuosikello ohjaa Kuopion seudun
liikennejärjestelmätyöryhmän toimintaa.

Hissipuhe - A4

MAL- sopimuksen kirjaukset ovat vaikuttaneet KSS-työn sisältöön ja painopisteisiin.

On sovittu yhteen kaupunkiseudun merkittävän yhdyskuntarakenteen kehittämisen periaatteet ja tavoitteet niin, että löydetään **yhteinen näkemys** yhdyskuntarakenteen **pitkän tähtäimen päälinjoista: taajamat, joukkoliikenne, kaupunkirakenteen tiivistäminen, viherrakenne.**

On sovittu yhteen kaupunkiseutusuunnitelman ja liikennejärjestelmäsuunnitelman **laadintaprosessit.**

Molemmissa suunnitelmissa näkökulma on, **etteivät kuntarajat aseta esteitä suunnittelulle:** seudun toiminnallisessa kehittämisessä (sovituisia asioissa) hypätään seututasolta kuntahallintotason toiminnallisille tasoille (seudun osa, erikokoiset taajamat, erilaiset keskittymät).

Suunnittelussa päivitettiin seudun rakennemalli LOIKKA siten, että **pureuduttiin** aiempaa rakennemallityötä **syvemmin** seuraaviin teemoihin: kaupunkiseudun **yhdyskuntarakenteen kehittämisen** periaatteet, kaupunkiseudun **liikennejärjestelmän ja maankäytön yhteensovittamisen** periaatteet ja kaupunkiseudun **viherrakenteen ja sen kehittämisen** periaatteet.

Kaupunkiseutusuunnitelman avulla voidaan **edistää alueen vetovoimaisuutta** hyödyntäen olemassa olevia kehityspotentiaaleja.

Suunnittelutyössä tuotettua paikkatietoa voidaan yhdistää kaupunkien omiin aineistoihin ja nostaa sitä kautta uusia näkökulmia esiin.

Suunnitelmien seuranta on organisoitu.

KUOPION KAUPUNKISEUTU

Kiitos!

heli.laurinen(at)kuopio.fi
www.kuopio.fi